

FRÅN KRIG TILL FRED TILL KRIG

18 november 2015

Engelsbergs bruk

Från krig till fred till krig

Freden har blivit en central del av den svenska självförståelsen – till den grad att den allmänna opinionen i vårt land emellanåt kallas ”fredsskadad”, oförmögen att ta till sig att alla krafter i världen inte har samma stjärnögda uppsåt som vi själva.

Oavsett hur man värderar denna självbild kan man konstatera att den eviga svenska freden har varit evig under en förhållandevis begränsad period. Generationerna före det tidiga 1800-talet skulle ha blivit mäktiga förvånade över predikningar om Sverige som fredlighetens hemvist på jorden. Tvärtom präglas den äldre svenska historien av återkommande krig med grannländer som Ryssland och Danmark, fälttåg i Polen och Tyskland och under Karl XII ända bort i dagens Ukraina. Under en tid var Sverige en utpräglad militärstat med det återkommande krigandet som en av tillvarons mest tydligt definierande krafter.

Efter förlusten av Finland 1809, deltagandet i koalitionen mot Napoleon och det korta fälttåget mot Norge utbröt så en lång period av fred. Skandinavismen till trots gav sig Sverige inte in i det dansk-tyska kriget och vi stod utanför 1900-talets världskrig. Några år efter krigsslutet 1945 utformades en neutralitetspolitik, som så småningom kom att bli en näst intill helig trossats som ifrågasattes på egen risk. (Detta hindrade dock inte de ansvariga politikerna från att bejaka ett nära samarbete mellan vår försvarsmakt och västalliansen Nato.)

Alldeles utan krigserfarenheter var inte Sverige ens under denna period. Svenska soldater i FN-tjänst deltog i strid i Kongo. Men sådant var undantag som bekräftade regeln.

Efter Murens fall och Sovjetunionens upplösning spred sig en föreställning om att även hoten om krig var ett överspelat kapitel. Det kalla kriget skulle följas av islossning och vår. Under 1990- och 2000-talen minskades försvarsanslagen kraftigt och det lilla försvar vi ändå skulle behålla var till för internationella operationer i fjärran land.

Men nu ringer åter varningsklockorna. Den ryska invasionen av Georgien 2008 var en första tydlig signal som i följd följdes av den långt mer högljudda annekteringen av Krim. Krig i vår närhet har plötsligt blivit en obehaglig möjlighet, och i grannländer som Estland upplever många att en än så längre lågskalig konflikt redan pågår. Den manifesteras inte genom pansarbrigader men väl genom propaganda, offensiv energipolitik och cyberattacker. Vi är inte tillbaka i tiden före 1814, men det har skett ett väderomslag och ett nytt kallt krig ser ut att ta form.

PROGRAM

- 13:00 Kurt Almqvist hälsar välkommen
13:05 PJ Anders Linder, moderator

Krig som mål och mening

- 13:10 Gunnar Åselius *Kriget som politiskt instrument – den svenska erfarenheten*
13:25 Fredrik Thisner *Blod, skatter och byråkrati – perspektiv på den tidigmoderna statens framväxt*
13:40 Åsa Karlsson *En kung i rök och damm - Karl XII och kriget*
13:55 Diskussion
14:15 *Kaffepaus*

I krigets skugga

- 14:45 Martin Hårdstedt *Fyra fästningar – svensk försvarsdoktrin och utrikespolitiskt agerande under 1800-talet*
15:00 Niclas Sennerteg *Svensk neutralitet under två världskrig – kontinuitet och mönster*
15:15 Mikael Holmström *Sveriges osäkra säkerhetspolitik efter Pragkuppen 1948 och Krimkuppen 2014*
15:30 Diskussion
15:50 *Paus*

I krigets tjänst

- 16:20 Lennart Westberg *De oneutrala svenskarna – svenska krigsfrivilliga och deras motivbilder under perioden 1914-2015*
16:35 Johanne Hildebrandt *Svenska soldater i Afghanistan – bortglömda, förtalade och beskjutna*
16:50 Karlis Neretnieks *Totalförsvaret då och nu*
17:05 Diskussion
17:30 *Drink*
18:30 *Middag*

TALARE

JOHANNE HILDEBRANDT
*Författare och gästprofessor,
Karlstads universitet*

MIKAEL HOLMSTRÖM
*Säkerhetspolitisk reporter,
Dagens Nyheter*

MARTIN HÄRDSTEDT
Professor, Umeå universitet

ÅSA KARLSSON
*Fil. dr, Huvudredaktör, Svenskt
biografiskt lexikon, Riksarkivet*

KARLIS NERETNIEKS
*Generalmajor, Kungliga
Krigsvetenskapsakademien*

NICLAS SENNERTEG
Journalist, Borås Tidning

FREDRIK THISNER
*Fil. dr, Universitetslektor,
Försvvarshögskolan*

LENNART WESTBERG
Författare, Kriminalpolisen

GUNNAR ÅSELIUS
Professor, Försvvarshögskolan

ORGANISATION

VD
Kurt Almqvist

MODERATOR
PJ Anders Linder

PROJEKTKOORDINATORER
Magdalena Bujak
Jacob Olofsson
Ella Shoshan

PERSONAL
Oscar Niklasson
David Orre
Anna Rahman
Erik Ramsgård

AXEL OCH MARGARET AX:SON JOHNSONS STIFTELSE

Stureplan 3, 103 75 Stockholm,

Tel: 08 788 50 50 | Fax: 08 788 50 60 | www.axsonjohnsonfoundation.org